I. Chmura-Rutkowska
R. Cierzniewska
B. Adamczyk-Durczewska
Z. Grudzińska
J. Szefer
M. Durczewski

O potrzebie nowego prawa oświatowego

Spis treści

Wstęp

Z. Grudzińska, I. Chmura-Rutkowska,
R Cierzniewska, J. Szefer,
B. Adamczyk-Durczewska, M.Durczewski 4

Dlaczego potrzebujemy nowego prawa oświatowego?

Z. Grudzińska 6

Diagnoza – metaanaliza dotychczasowych wniosków z badań i rekomendowanych zmian w polskim systemie oświaty

I. Chmura-Rutkowska, R. Cierzniewska,
Z. Grudzińska, J. Szefer 10

Wnioski z dyskusji na temat prawa oświatowego podczas Nadzwyczajnego Kongresu „W trosce o edukację"

I. Chmura-Rutkowska, Z. Grudzińska, J. Szefer,
B. Adamczyk-Durczewska, M. Durczewski 20

System oświaty

24 000
szkół

22 000
przedszkoli

1 400 000
dzieci w przedszkolach

4 500 000
uczniów i uczennic
w szkołach oraz ich rodzice
i opiekunowie

500 000
nauczycielek i nauczycieli

Wstęp

Prawo oświatowe jest kluczowym regulatorem życia na poziomie idei. Jest regulatorem prawnym, systemowym, strukturalnym, a także regulatorem codzienności w wielu obszarach edukacji. Równocześnie jest wypadkową wpływów kontekstów społecznych, kulturowych, politycznych oraz szeroko rozumianych makroekonomicznych, a każdy z wymienionych podlega realizacji innych, często znoszących się, interesów. Współcześnie mamy poczucie funkcjonowania w matni tych sprzecznych roszczeń, a stan rosnącej frustracji pogłębia poczucie bezradności i braku wpływu na rzeczywistość edukacyjną.

Prawo oświatowe to aktualnie dwie obowiązujące ustawy – obszerne, niezwykle rozbudowane, skomplikowane, z konieczności – z licznymi wzajemnymi odsyłaczami, wielokrotnie modyfikowane i łatane fragmentami, w zależności od partykularnych, często partyjnych interesów. Prawo, które mało kto zna i w którym mało kto potrafi się poruszać, pogłębia ten stan braku sprawczości i równocześnie jest jego przyczyną.

Nasuwa się zatem fundamentalne pytanie – co z tym kolosem na glinianych nogach zrobić? Niniejsza publikacja zawiera syntetyczne podsumowanie dotychczasowych refleksji i działań podjętych przez grupę inicjatywną, stawiającą sobie za cel rozpoczęcie prac nad **obywatelskim prawem edukacyjnym**. Jest początkiem drogi do uporządkowania stanu idei, wskazania tych potencjalnie „wybuchowych" dla naszej przyszłości, a być może już kroczących, zmian – tymczasem niezauważanych z perspektywy obowiązującej polityki oświatowej; próbą wyłuskania systemowych i strukturalnych dysfunkcjonalności, wraz z zebranymi z rozsianych raportów wstępnymi rekomendacjami możliwych rozwiązań oraz wezwaniem do działania w celu przygotowania nowego prawa.

Dyskusję na ten temat w publicznej przestrzeni otworzyliśmy podczas Nadzwyczajnego Kongresu „W Trosce o Edukację", podczas którego spotkali się ludzie z rozmaitych tradycji: akademickiej, praktycznej, społecznej. Kluczowym wyzwaniem stało się poszerzanie grona osób współmyślących o zmianie.

Publikacja ma charakter relacji z zakresu aktualnych działań, roboczego sprawozdania z początkowego etapu niezbędnych prac przygotowawczych, inicjujących proces zmiany prawa. Jesteśmy dopiero na początku drogi: padł pomysł, zaistniała inicjatywa, grupa ludzi dobrej woli wykonała pierwsze działanie, którego owoce (metaanalizę licznych raportów i opracowań) zaprezentowaliśmy podczas warszawskiego Nadzwyczajnego Kongresu „W trosce o edukację". W publikacji prezentujemy skrótowo rezultaty owych analiz oraz relację z debaty, do której zaprosiliśmy osoby uczestniczące w Kongresie.

Zapraszamy do lektury i współpracy.

Zofia Grudzińska,
Iwona Chmura-Rutkowska,
Ryszarda Cierzniewska,
Joanna Szefer,
Beata Adamczyk-Durczewska,
Maciej Durczewski

Dlaczego potrzebujemy nowego prawa oświatowego?

Zofia Grudzińska

Jak już nie raz się przekonaliśmy, skuteczne działanie to takie, które jest oparte na konkretnych wartościach, ma przemyślane cele i dostosowane do nich formy. Im większy jest zamierzony obszar oddziaływania, tym ważniejsze, by realizowały go jak najszersze siły. Gdy mamy do czynienia z postępującą erozją edukacji, należy się jednoczyć, tak jak w oporze wobec zmian prawa oświatowego, proponowanych niedawno przez ministra Czarnka, zaowocowała wspólna kampania samorządów, związków zawodowych, autorytetów akademickich oraz sił społecznych.

W ciągu ostatnich ośmiu lat obserwujemy, jak debata o edukacji rozlewa się i ogarnia coraz szersze kręgi. Przy czym nie mówię o tzw. pogaduszkach i narzekaniach przy kawie, ale o dyskusjach mniej lub bardziej ustrukturyzowanych, po których pozostają systematycznie opracowane materiały, często w postaci raportów z rekomendacjami. W 2015 roku – w czasie III Kongresu Edukacji (IBE) – w dyskusjach, poza zaproszonymi ekspertami, brali udział również działacze samorządowi i społeczni, a także rodzice, nauczyciele i uczniowie. Opracowano na ich podstawie Porozumienie dla Edukacji, które nie doczekało nawet początków realizacji – bo zmiana partii rządzącej zaowocowała zmianą kursu polityki oświatowej. To był moment, w którym stało się jasne, że trzeba dążyć do takiej rzeczywistości, w której decyzje dotyczące edukacji zapadają na forum ponad-partyjnym.

Procesowi realizacji tzw. „dobrej zmiany" towarzyszył coraz silniejszy nurt debat i działań. W Sejmie powstał Zespół Parlamentarny ds. Przyszłości Edukacji, którego pierwsza tura obrad zaowocowała raportem ujmującym w sposób systematyczny rekomendacje do zmian w systemie oświaty.

Jednocześnie wzbierał nurt debaty społecznej, która toczyła się i nadal toczy na forach mediów społecznościowych. Owszem, bywa ona amatorska, wymyka się regułom dyskusji naukowej, wiele w niej chaosu i uogólnień – ale świadczy o tym, że edukacja staje się przedmiotem troski nie tylko wąskiego grona specjalistów akademickich. Przykładem są debaty NOoE, toczone w 2019 roku, w czasie strajku nauczycielskiego. Zainicjowane przez oddolne ruchy: Ja, Nauczyciel'ka oraz Protest z Wykrzyknikiem, miały przybliżyć cele strajku społecznościom lokalnym. Były jednak czymś więcej: w całej Polsce w niemal 150 miejscach odbyły się rozmowy organizowane w szkołach, bibliotekach, domach kultury – włączające wszystkich interesariuszy edukacji i zakończone spisaniem rekomendacji – na podstawie których można było opracować raport zbiorczy. Trochę podobny proces był realizowany przez Radę Konsultacyjną Strajku Kobiet – postulaty zmian zbierano niejako „z ulicy", nadsyłano do Rady rozmaitymi kanałami, były więc bardzo różnorodne pod względem światopoglądu czy zakresu jakiego dotyczyły, ale dały zaproszonym do drugiego etapu prac ekspertom okazję ich uporządkowania, posortowania i ujęcia w systematyczne ramy rekomendacji. Tak narodziła się koncepcja **obywatelskiej polityki edukacyjnej**.

Jednocześnie coraz więcej szkół realizuje model nowoczesnej edukacji partycypacyjnej, włączającej, angażującej nowatorsko myślących pedagogów i pedagożki. Przez cały czas myśl akademicka wzbogaca praktyczne działania. Wydawałoby się więc, że jest świetnie i nowocześnie. Jednak – tak nie jest. Widzimy, jak mimo coraz większej liczby opracowań proponujących rozwiązania odpowiadające na potrzeby nowoczesnej edukacji, system oświaty jest podatny na manipulacje polityczne. De facto jest wobec nich bezbronny: działania wizjonerów idą niejako wbrew zapisom prawa, są czasem niemal subwersywne, chociaż jak pokazuje praktyka – prowadzone z korzyścią dla społeczności uczniowskiej przez nauczycielki i nauczycieli, którzy przedkładają realizację projektów interdyscyplinarnych nad odhaczanie kolejnych punktów rozrośniętej podstawy programowej.

Kiedy więc inicjatywa konstruowania nowego prawa oświatowego zgromadziła grono chętnych do jej realizacji, zabraliśmy się do lektury raportów i opracowań. Po przeanalizowaniu dużej liczby tekstów zawierających propozycje, w jakich kierunkach mogłaby i powinna rozwijać się edukacja, otrzymaliśmy zaskakującą zgodność większości podstawowych postulatów. Co oznacza, że od kilku lat zarówno teoretycy, jak również praktycy i interesariusze edukacji są zgodni w tym, co powinno być robione. Dlaczego więc tak trudno wdrożyć odpowiednie działania? Być może powodem jest złe prawo?

Postulujemy zatem, by zadziałać nieco inaczej niż dotychczas. Nie porzucając debaty o edukacji, warto zastanowić się nad zmianą prawa oświatowego – tak, by uniemożliwiało manipulacje natury partyjnej, za to umożliwiało elastyczne reagowanie na potrzeby zarówno indywidualnych uczennic i uczniów, ale także całych społeczności szkolnych i środowisk lokalnych. By więc zdecydowanie określało podstawowe wartości, ale nie mnożyło nakazów i regulacji.

Jasnym jest dla nas, że dalej można pójść tylko w silniejszym zespole, z udziałem zarówno ekspertek i ekspertów edukacyjnych, działaczy społecznych, prawników i prawniczek. Mamy nadzieję znaleźć dzisiaj wśród państwa uczestników i sojuszniczki naszego zamiaru – **stworzenia obywatelskiego projektu prawa edukacyjnego**, stabilnego we wspieraniu tych wartości, które wybrzmiały w debacie publicznej jako najcenniejsze dla edukacji.

Zdjęcia wykorzystane w publikacji
pochodzą z zasobów organizatorów
Nadzwyczajnego Kongresu Edukacyjnego

Diagnoza – metaanaliza dotychczasowych wniosków z badań

Iwona Chmura-Rutkowska, Ryszarda Cierzniewska,
Zofia Grudzińska, Joanna Szefer

W niniejszej części, syntetycznie i hasłowo prezentujemy najczęściej powtarzające się w przeanalizowanych przez nas raportach[1] wnioski, tezy uzasadniające i rekomendacje dotyczące polskiej oświaty.

Jakie raporty zostały wybrane do analizy?
Dobór raportów, które analizowano miał charakter celowy. Pod uwagę wzięto publikacje wydane w ciągu ostatnich 10 lat, mające zarówno charakter ogólny, jak i odnoszące się do kluczowych problemów podnoszonych w dyskusjach o oświacie w Polsce. Wszystkie z raportów opierały się na krytycznej analizie lub zebranych celowo danych oraz zawierały wnioski i rekomendacje uporządkowane na rozmaitych poziomach, zależnych od stopnia ogólności i wynikającego z niego adresata realizacji.

1 Lista raportów znajduje się w bibliografii na końcu rozdziału.

MECHANIZMY RZĄDZĄCE SYSTEMEM: WNIOSKI Z DIAGNOZ

Cechy systemu

- **System zarządzania edukacją jest wadliwy** (rozbudowana kontrola, administracyjne zarządzanie, ewaluacja o charakterze administracyjnym jako walidacja, ocena pracownika i szkoły), **stanowi problem z uruchomieniem działań oddolnych, gdyż system skoncentrowany jest na procedurach!**
- **System pozycjonuje podmioty edukacji** – ma znamiona totalizujące (skutek: każdy z podmiotów szuka indywidualnego sposobu na zaspokojenie własnego interesu poza instytucjonalną wspólnotą, np.: korepetycje, edukacja domowa, „atomizacja" działań).
- **System edukacyjny jest skonstruowany w oderwaniu od istotnych kontekstów**, w których istnieją strukturalne przeszkody utrudniające uczęszczanie do szkoły i wyrównywanie barier edukacyjnych
  (np.: trudna sytuacja ekonomiczna rodziny, choroba w rodzinie, niepełnosprawność, dojazd do szkoły, dostępność do materiałów edukacyjnych na terenach peryferyjnych, dostępność do przedszkoli i szkół, itp).
- **System defaworyzuje osoby najsłabsze,** z powodu obniżania przez nie efektywności, „marki" szkoły.
- **Cele zewnętrzne** (polityczne, ekonomiczne) i „**redukujące człowieka**" eliminują podmiotowość w edukacji, sprowadzając ludzi do wykonywania procedur.
- **System jest zamknięty**, nie powstaje dla zmiany, tylko dla stabilności i rozliczalności. Możliwa jest w nim tylko **modernizacja płytka** (na poziomie codzienności, metodyki procesów edukacyjnych), **głęboka jest zarezerwowana dla władzy** politycznej.
- **Programy kształcenia**

– **Dominują kolekcje wiedzy**, natomiast kompetencje moralne, intelektualne i praktyczne nabywane są obok głównych celów, a te defacto **podporządkowane są testowaniu i selekcjonowaniu uczniów**.

– **Programy kształcenia nie są profesjonalnie skonstruowane** (słabe wykorzystanie teorii doboru treści: funkcjonalizmu, teoria egzemplaryzmu, konektywizmu, itp.). Konieczne jest zatem profesjonalne tworzenie podstawy programowej oraz podręczników szkolnych zatwierdzanych przez ekspertów.

- **Polityczne manipulacje wypierają działania merytoryczne**, uwzględniają doraźne wizje polityczne, a nie rzeczywiste i potencjalne potrzeby społeczeństwa oraz pojedynczego człowieka. Programy kształcenia są skostniałe, nie uwzględniają pojawiających się nowych kontekstów fundamentalnych dla przyszłości naszej i kolejnych pokoleń (np. zmiany klimatyczne, zmiany demograficzne, emigracja i imigracja ludności, rozwój wysokich technologii, kondycja psychiczna współczesnego człowieka, itp.)
- **Miejsce oceny w procesie kształcenia dominuje nad procesem,** kanalizuje działania wszystkich podmiotów – to jest „misja" szkoły/edukacji.

WNIOSKI

- Autopojetyczność jest naturalną cechą zamkniętych systemów (samoodtwarzalność, samoreferencyjność systemu), a niefunkcjonalności powodują naciski na podmioty edukacji, gdyż nie system jest wadliwy, tylko ludzie, stąd **przeregulowanie** administracyjne.

  Należy zatem zadać pytania: **Do kogo należy ten byt, jakim jest edukacja? Kto ma tworzyć ten byt instytucjonalny, nadawać mu sens?**

Rekomendacje: konieczny jest półotwarty system edukacji, otwarty na zmiany możliwe w ramach prawa na każdym poziomie organizacji działań pedagogicznych.

Istnieje konieczność powołania społecznego – profesjonalnego organu ustalającego misję edukacji, wskazującego konieczne kierunki modernizacji i wspierającego oddolne inicjatywy w ramach prawa.
System szkolny nie może być tworzony w oderwaniu od istotnych danych ogólnoświatowych, oraz krajowych i lokalnych wskaźników, których modalnościami są potężne i brzemienne w skutki zmiany: problemy psychiczne społeczeństwa, rosnące zubożenie, zmiany demograficzne – depopulacja obszarów wiejskich i przygranicznych (drenaż młodych ludzi przez centralne aglomeracje), zagrożenia ekologiczne, emigrację ludności z innych krajów i kontynentów, wzrastający odpad i odsiew szkolny (trend ogólnoświatowy), itp.

- Poczucie sprawstwa nauczycieli/ek, uczennic/uczniów i rodziców jest na bardzo niskim poziomie (poczucie sprawstwa wysoko koreluje z zaangażowaniem, poczuciem szczęścia (sic!!!). Jego brak koreluje z frustracją (konflikty), wycofaniem (niska efektywność, bo słabe zaangażowanie) oraz wypaleniem zawodowym.

- Wyparcie autorytetu nauczyciela przez system (rankingi, kontrolę, pauperyzację zawodu). Autorytet nauczyciela został wyparty przez władzę instytucji, władze systemu (w tym pauperyzację zawodu).

  Zawód nauczyciela uwikłany jest w partyjne interesy – brak izby nauczycielskiej (nie jest zawodem zaufania publicznego!).

REKOMENDACJE

Rzeczywista partycypacja w kreowaniu wspólnot szkolnych wszystkich podmiotów edukacji.

Renegocjacja Karty Nauczyciela, w tym nowa ścieżka rozwoju zawodowego nauczycieli, oraz połączenie uposażenia nauczycieli ze wskaźnikiem średniej płacy w kraju

Powołanie Izby Nauczycielskiej wraz z kompetencjami dotyczącymi rozstrzygania kwestii kształcenia nauczycieli, selekcji do zawodu, awansu zawodowego, izby dyscyplinarnej itp.

WARTOŚCI. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- **Działania w codziennym doświadczeniu szkolnym oparte o wartości** – nie mogą być jedynie fasadowe, odświętne i odnoszone do sytuacji nadzwyczajnych i heroicznych.
- **Wyważenie relacji między indywidualizmem a wspólnotowością.**
- **Zaangażowanie i uznanie wielu różnych aktorów.**
- **Zniesienie pozycji hegemonicznej** i narzucania przez kogokolwiek własnej interpretacji społecznie uznanych wartości.
- **Demokratyzacja życia szkolnego** (Rady Szkoły).
- **Partycypacja** rodziców/opiekunów i uczniów/uczennic w organizacji codzienności szkolnej.
- **Partnerstwo z rodzicami** w procesie wychowania.
- **Edukacja obywatelska: o obywatelstwie, przez obywatelstwo i dla obywatelstwa.**
- **Zwiększanie autonomii szkoły i wszystkich jej aktorów.**
- **Otwartość na inność, akceptacja i docenianie różnorodności** (tolerancja, szacunek dla innych religii, edukacja wielokulturowa, międzykulturowa).
- **Równe traktowanie – wyrównywanie szans.**
- **Godność osoby ludzkiej i poszanowanie praw człowieka** (wolność, prawdziwe swobody).
- Praca na rzecz **współpracy, życzliwości i pokoju.**
- **Pracowitość, duch inicjatywy, aktywność.**
- **Podmiotowość i samosterowność ucznia/uczennicy.** Tworzenie celu i sensu nauki przez samego ucznia/nicę.
- **Samorządność uczniowska – realna, a nie fasadowa.**
- **Prawo dzieci i młodzieży do wiedzy o własnym rozwoju** w zakresie biologii, psychologii i seksualności.
- **Bezpieczeństwo fizyczne i psychologiczne** – ochrona przed dyskryminacją, krzywdzeniem i przemocą w każdej formie.
- Zmiana filozofii edukacji z **kultury deficytów na kulturę opartą o zasoby:** intelektualne i wolicjonalne uczniów i uczennic oraz **korzystanie z zasobów otoczenia społecznego i przyrodniczego.**
- **Kultura otwartości** (środowisko lokalne, pracodawcy, kultura, rodzice) – otwieranie się szkoły na instytucje spoza formalnego systemu edukacji, co wpływa na zmianę sposobów pracy nauczycieli i uczniów.

- **Tworzenie warunków edukacyjnych dla kompetencji kluczowych,** szczególnie kompetencji miękkich, niezbędnych do sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz na współczesnym rynku pracy.
- **Organizacja pracy pedagogicznej –** częściowe odejście od systemu klasowo-lekcyjnego na rzecz wspólnoty międzyklasowej/szkolnej. Przestrzeń dla poczucia sprawstwa, tworzenie jej w inicjatywach uczniowskich i nauczycielskich.
- **Wyrównywanie szans edukacyjnych, a nie selekcja negatywna** oparta na zasobach i statusie ekonomicznym rodziny lub pochodzeniu.
- **Szkoła jako instytucja uspołeczniona.**
- **Elastyczny ekosystem edukacyjny – kultura szkoły oparta na otwartości i współpracy ze środowiskiem lokalnym**, pracodawcami, rodzicami, kulturą, **instytucjami spoza formalnego systemu** edukacji.
- **Aktywność podmiotów edukacji w międzynarodowych przedsięwzięciach edukacyjnych. Projekty edukacyjne, badawcze i społeczne realizowane interdyscyplinarnie we współpracy ze środowiskiem.**
- **Szkoła jako ośrodek edukacji przez całe życie. DOBRO WSPÓLNE. LOWE –** Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji.
- **Przyroda jako wartość i przedmiot troski. Uznanie przyrody jako uniwersalnego źródła pozyskiwania wiedzy oraz czynnika wspierającego dobrostan psychofizyczny.**
- **Wdrożenie całej edukacji (uczniów i nauczycieli) do rozwiązywania problemów metodami naukowymi –** obserwacja, analiza dostępnych badań, sformułowanie problemu, badanie – doświadczeniem, wywiadem, studium przypadku, a następnie analizą, publikacją wyników i wdrażaniem rozwiązań.

RODZICE I OPIEKUNOWIE W SZKOLE. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- **Uznanie RR jako części społeczności szkolnej, ważnych aktorów społecznych w procesie edukacji.**
- **Polityka edukacyjna państwa w zdecydowanie większym stopniu kierowana w stronę rodziców**.
- **Koncepcja partnerstwa edukacyjnego.** Rodzice jako pełnoprawni partnerzy, współpracujący na wspólnie ustalonych warunkach, a nie tylko na warunkach narzuconych przez szkołę.
- **Efektywna koordynacja działań edukacyjno-wychowawczych pomiędzy nauczycielami i rodzicami. Dążenie do** „nauczycielsko-rodzicielskiej" synergii.
- **Współodpowiedzialność rodzica za proces edukacyjny** – wypracowywanie zasad dla danej szkoły (w tym prace domowe i system oceniania).
- **Zaangażowanie szkoły w proces rozwoju kompetencji rodzicielskich**.

ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- Przyjęcie zasady **maksymalnej autonomii szkoły** i subsydiarności przy opracowaniu systemu prawa edukacyjnego.
- Ograniczenie zadań administracji państwowej do stworzenia **ramowego planu nauczania** (dla zabezpieczenia warunków realizacji Podstawy Programowej).
- Opracowanie **ogólnokrajowych zasad promowania**.
- Opracowanie i wdrożenia podstawowych **standardów wyposażenia** szkoły.
- **Zabezpieczenie poziomu finansowania** w wysokości wystarczającej na realizację standardów edukacyjnych.
- Powołanie **organu pozarządowego odpowiedzialnego za tworzenie i monitorowanie Podstawy Programowej.**
- Modyfikacja **systemu oceniania** szkolnego oraz **systemu awansu zawodowego** nauczycieli.
- **Sprzężenie planów zmian** w obszarze edukacji przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego, ponadpodstawowego, wyższego, jak również rozwoju kompetencji osób dorosłych.
- **Zdecydowanie ograniczenie** ilości stawianych ocen (ocenozy).

NADZÓR PEDAGOGICZNY. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- **Audyt edukacyjny** prowadzony przez wyspecjalizowane podmioty lub powołanie **centralnego organu pozarządowego Kontroli Jakości Edukacji,** z zadaniem regulowania i monitorowania zasad ewaluacji placówek. Ograniczenie kontroli do obszaru przestrzegania prawa.
- Opracowanie **zbiorczych wskazówek dla systemów oceniania** (w celu uzyskania porównywalności międzyszkolnej).
- Opracowanie kompleksowych **programów wspomagania szkół** w podnoszeniu jakości pracy.
- Nacisk na rozwój **ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej komplementarnej**, dla podniesienia jakości wewnątrz placówek.

FINANSOWANIE OŚWIATY. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- Podniesienie poziomu finansowania do **7% PKB.**
- WERSJA A. **Uproszczenie algorytmu** obliczania subwencji *lub*
- WERSJA B. **Bon edukacyjny.**
- Ocena kosztów rozwiązań dostosowania i **modyfikacji dla uczniów z SPE**, zapewnienie realnych funduszy na ich wdrożenie.

TREŚCI EDUKACYJNE ORAZ METODYKA. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- **Integralność** na poziomie różnych dziedzin naukowych, wymiarów osoby ludzkiej, składowych społeczeństwa, etapów życia człowieka, dziedzin działalności ludzkiej.
- Nacisk na **kształcenie kompetencji** (kompetencji przyszłości: poznawczych, społecznych, cyfrowych i technicznych).
- Podstawa programowa nakierowana na rozwój umiejętności posługiwania się **językami poszczególnych dziedzin** zamiast przekazywania konkretnych informacji.
- Zaplecze organizacyjne i rozwiązania wspierające wprowadzanie ścieżek indywidualnego nauczania oraz możliwość wcześniejszego wyboru przedmiotów.
- Wprowadzenie do programów nauczania praktyk **tworzenia trwałych osiągnięć** przez uczniów.
- **Szkoła jako miejsce dające wsparcie** (emocjonalne, edukacyjne) i wspierająca rozwój – powrót do korzeni idei Humboldta.
- Stworzenie takiego systemu, w którym istotne jest uczenie się tego, co nowe; **uczenie się przez działanie i przez współdziałanie**; uczenie się poprzez popełnianie błędów; eksperymentowanie i doświadczanie.
- Model kształcenia ukierunkowany na **wzmacnianie postaw** przyjmujący jako priorytet rozwój inteligencji emocjonalnej i rozwijanie umiejętności interpersonalnych, rozwijanie więzi społecznych i rozumienia społeczeństwa lokalnego.
- **Podmiotowość wszystkich uczestników** sytuacji edukacyjnej w zakresie współtworzenia wiedzy, programu zajęć, harmonogramu prac.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- Stworzenie **elastycznego systemu** szkolnictwa zawodowego – rozwój sieci centrów kształcenia praktycznego, kształcenie dualne i modułowe. (Rzeczywiste jego skonstruowanie wymaga tworzenia i finansowania na poziomie kilku resortów we współtworzeniu bazy kształcenia, programów kształcenia, wykształcenia kadry nauczającej i finansowania jej zatrudnienia w szkołach kształcenia zawodowego oraz na poziomie wyższym.)
- Zwiększona **elastyczność w zakresie finansowania** kursów, ale także ich organizacji, czasu trwania i terminów.
- Możliwość zdobywania **mikrokwalifikacji** na kilkumiesięcznych szkoleniach e-learningowych.
- Szersza **współpraca z przedsiębiorcami/pracodawcami** oraz poszukiwanie nowych dróg prowadzących do większego zainteresowania pracodawców udziałem w edukacji zawodowej (zachęty poprzez konkretne ulgi podatkowe).
- Zwiększenie **atrakcyjności stanowiska nauczyciela** przedmiotów zawodowych

KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI I ICH FUNKCJONOWANIE W ZAWODZIE. NAJWAŻNIEJSZE REKOMENDACJE:

- **System otwarty na sprawczość nauczyciela.**
- **Preselekcja i selekcja w zawodzie nauczyciela** – egzaminy wstępne, selekcja w zawodzie; redefinicja profesjonalizacji zawodu nauczyciela poprzez wprowadzanie stopnia awansu potwierdzającego wysokie kwalifikacje – status Urzędnika Państwowego wraz ze znaczącym skokiem finansowym (ocena pośrednia okresowa).
- Szkolenia praktyczne w szkołach – od wczesnych lat studiów – dla lepszego przygotowania adeptów zawodu nauczycielskiego.
  Komisja Europejska podkreśla znaczenie kształcenia nauczycieli (zwanego tu „wstępnym kształceniem nauczycieli", z ang. initial teacher education) i wzywa państwa członkowskie do przeprowadzenia przeglądu skuteczności i jakości kształcenia oraz do usprawnienia staży wprowadzających do zawodu nauczyciela.
- **Postulaty modyfikacji Karty Nauczyciela** (możliwość zwolnienia słabego nauczyciela, który obniża prestiż zawodu).
- **Połączenie wzrostu odpowiedzialności i funkcji wewnątrzszkolnych nauczycieli ze ścieżką awansu zawodowego** (np. liderzy pracy z uczniem zdolnym, liderzy doskonalenia zawodowego i opieki nad adeptami zawodu) **wraz ze zmniejszeniem liczby pensum oraz zwiększeniem odpowiedzialności, samodzielności i wpływu na codzienność szkolną.**
- **Elastyczne pensum i stawka wynagrodzenia** dla wysokiej klasy specjalistów, szczególnie potrzebnych w danym typie szkoły lub odpowiadających realizacji planów edukacyjnych i wychowawczych szkoły (np. w szkolnictwie zawodowym, specjalnym, edukacji artystycznej).
- **Obligatoryjne konsultowanie ze środowiskiem nauczycielskim zmian w edukacji (Poczucie przedmiotowego traktowania przez rządy wprowadzające reformy bez konsultacji ze środowiskiem nauczycielskim).** Potrzebna jest reprezentacja ogółu nauczycieli, którzy zadbają o zmiany merytoryczne w szkole (oświacie), bowiem związki zawodowe ograniczają się do reprezentowania interesów nauczycieli.
- **System wsparcia psychologicznego dla nauczycieli (np. supervisor, psycholog-terapeuta dla dorosłych).**
- **Zapewnienie** realnego wsparcia w funkcjonowaniu w zawodzie.
- **Autonomia** nauczycieli jako mentorów zmiany.
- Wsparcie w **rozwoju kompetencji pozaprzedmiotowych**.

RAPORTY PODDANE ANALIZIE

1. Adamowicz M., i in. *Raport z Narad Obywatelskich o Edukacji*, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, Warszawa 2019. (dostęp https://www.naradaobywatelska.pl/, dn. 1.07.2022)
2. Czapliński P. i in., *Raport. Edukacja. Między pandemią covid a edukacją przyszłości,* Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2020.
3. Dynowska-Chmielewska K., i in., *Poza horyzont. Kurs na edukację. Przyszłość systemu rozwoju kompetencji w Polsce*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2020. (dostęp https://oees.pl/wp-content/uploads/2021/01/26-08_Raport-Dialog.pdf, dn. 1.07.2022)
4. Gawlicz K., Rudnicki P., Starnawski M. (red.), *Wielka nieobecna. O edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce. Raport z badań*, Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, Warszawa 2015. (dostęp: http://uprzedzuprzedzenia.org/wp-content/uploads/2015/09/Wielka-nieobecna-%E2%80%93-o-edukacji-antydyskryminacyjnej-w-systemie-edukacji-formalnej-w-Polsce.-Raport-z-bada%C5%84-Towarzystwo-Edukacji-Antydyskryminacyjnej-Rozdzia%C5%82-5-s.-292-%E2%80%93-298.pdf 1.07.2022)
5. Hojnacki L., Polak M. (red.), *Jakich pilnych zmian potrzebuje szkoła?*, Think Global sp. z o.o, Warszawa 2013.
6. Jakubowski M., Gajderowicz T., Wiśniewski J., *Edukacja bez polityki. Jak zbudować system zarządzania oświatą opierający się o długofalowe cele i szerokie porozumienie?,* Fundacja Naukowa Evidence Institute, 2019.
7. Kwiatkowski S. M. (red.), *Kompetencje przyszłości,* Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Seria Naukowa, t. 3, Warszawa 2018.
8. NIK, *Informacja o wynikach kontroli. Zmiany w systemie oświaty,* Warszawa 2019 (dostęp https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/18/027/ , dn. 1.07.2022)
9. *Raport zbiorczy z prac Parlamentarnego Zespołu ds. Przyszłości Edukacji,* Warszawa 2019. (dostęp https://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/521_raport_przyszlosc_edukacji/$file/521_raport_przyszlosc_edukacji.pdf , dn. 1.07.22)
10. Smak M., Walczak D., *Pozycja społeczno-zawodowa nauczycieli: Raport z badania jakościowego,* Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015. (dostęp https://produkty.ibe.edu.pl/docs/raporty/ibe-ee-raport-pozycja-spleczno-zawodowa-naucz-bj.pdf, , dn. 1.07.22)
11. Witkowski J., Lew-Starowicz R., *Jak zorganizować system edukacji, by kształcić w nim kompetencje przyszłości: Projekt Szkoła dla Innowatora,* Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2021.
12. Włoch R., Śledziewska K., *Kompetencje przyszłości. Jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym*, DELab UW, Warszawa 2019.
    Zawód nauczyciela w Europie: polityka, praktyka i odbiór społeczny, Raport Eurydice, Warszawa 2016. (dostęp https://www.frse.org.pl/brepo/panel_repo_files/2021/02/18/rm5sv6/zawod-nauczyciela-w-europie-polityka-praktyka-i-od.pdf, dn. 1.07.22)

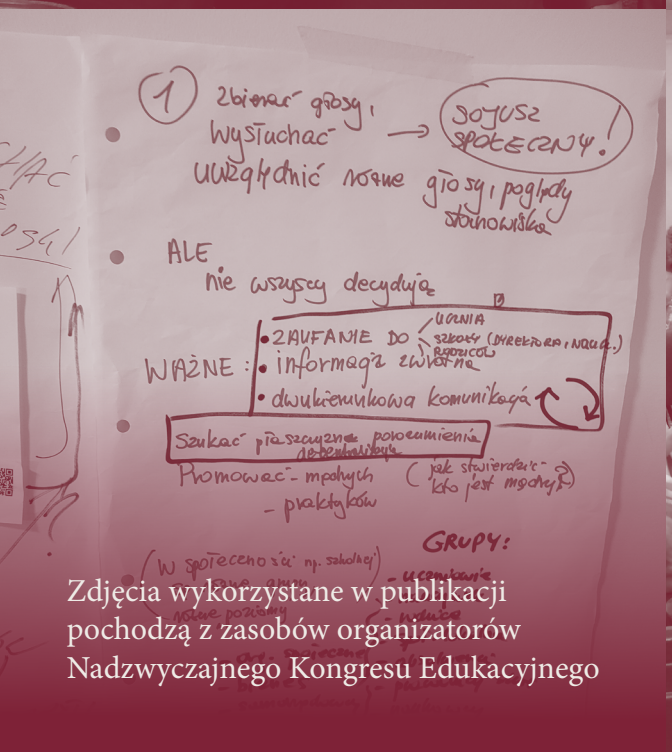

Zdjęcia wykorzystane w publikacji pochodzą z zasobów organizatorów Nadzwyczajnego Kongresu Edukacyjnego

Wnioski z dyskusji stolikowych na temat potrzeby nowego prawa edukacyjnego podczas Nadzwyczajnego Kongresu „W Trosce o Edukację" 2022 rok[2]

Iwona Chmura-Rutkowska, Ryszarda Cierzniewska,
Beata Adamczyk-Durczewska, Maciej Durczewski,
Zofia Grudzińska, Joanna Szefer

W tej części prezentujemy podsumowanie debat stolikowych, które odbyły się podczas Nadzwyczajnego Kongresu „W Trosce o Edukację", w panelu zatytułowanym „O potrzebie nowego prawa edukacyjnego".

2 Nadzwyczajny Kongres „W Trosce o Edukację" odbył się 2 lipca 2022 roku w Warszawie. Organizatorzy: Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, wspólnie z Oddziałami PTP na Uniwersytecie Zielonogórskim oraz Uniwersytecie Opolskim, Sekcją i Zespołem Pedagogiki Krytycznej KNP PAN a także ruchem społecznym organizacji i osób działających na rzecz polskiej szkoły: Obywatele dla Edukacji, Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Kadry Kierowniczej Oświaty, Fundacją Ja,Nauczyciel.

Wypowiedzi na forum osób reprezentujacych poszczególne grupy dyskusyjne zostały zarejestrowane w formie audio i video, a następnie poddane transkrypcji. Na podstawie transkrypcji z nagrań oraz notatek na plakatach wykonanych przez osoby uczestniczące w dyskusjach przygotowano poniższe wnioski, wzbogacone o cytaty z wypowiedzi osób wypowiadających się na forum.

W debatach stolikowych w siedmiu grupach dyskusyjnych łącznie wzięło udział 61 osób.

Wszystkim osobom uczestniczącym w debacie dziękujemy za poświęcony czas, gotowość do podzielenia się wiedzą i doświadczeniem oraz wysoki poziom zaangażowania w dyskusję.

PROBLEMY DO DYSKUSJI STOLIKOWYCH:

Jak konstruować prawo, które zapewniłoby realizację rekomendacji sformułowanych w debacie publicznej i raportach, badaniach naukowych?
Jak konstruować prawo, żeby wyrwać edukację z partyjnych rąk?
Jak zorganizować proces tworzenia prawa edukacyjnego oddolnie i partycypacyjnie oraz budować sojusznictwo wokół wspólnej sprawy pisania nowego prawa?

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI Z DYSKUSJI W MAŁYCH GRUPACH (STOLIKACH)

Problem I.
Jak konstruować prawo, które zapewniłoby realizację rekomendacji sformułowanych w debacie publicznej i raportach, badaniach naukowych?
Kluczowe propozycje, koncepcje i rekomendacje:

- Tworzenie prawa oświatowego na drodze partycypacji publicznej, czyli w modelu uczestniczącoo-deliberatywnym:

  Potrzebne przeprowadzenie szerokiej konsultacji społecznej, a w drugim etapie sprawdzenia na grupie badawczej procesu tworzenia tego prawa.

  Potrzebna decentralizacja, czyli szukanie płaszczyzny porozumienia, jesteśmy różnymi ludźmi i musimy mieć do siebie zaufanie, należy się posłuchać wzajemnie, a potem można coś zrobić. Potrzebne jest zawieranie ogólnopolskiego kompromisu, żeby zachować prawo do wypowiedzenia się wszystkich zainteresowanych.

  Uwzględnić różne głosy, poglądy, stanowiska. Uczniów, nauczycieli, rodziców, społeczności lokalnej, pracowników szkół, absolwentów, naukowców, organizacji społecznych, samorządów, biznesu.

- Oparcie rozwiązań prawnych na aktualnej wiedzy, głosach eksperckich doświadczeniach praktyków:

  Należy słuchać ekspertów i wyciągać wnioski, pod warunkiem, że ekspertami nie są ani osoby będące celebrytami, ani uprzywilejowane, które reprezentują partie polityczne.

  Potrzebujemy uspójnienia bazy wiedzy – gdzie znalazłyby się wskazówki, co wymaga zmian i regulacji.

  Pytajmy praktyków.

- Budowanie prawa, jako ramy aksjonormatywnej, zakładającej z góry autonomię lokalnych środowisk edukacyjnych:

  Wyznaczenie ogólnego szkieletu, który pozwala na elastyczność i autonomiczność działania szkół.

  Zrezygnowanie z regulowania wszystkiego. Prawo niech reguluje tylko to, co jest konieczne, niech pozwala zachować decyzyjność na szczeblu szkół niższych.

  Stworzenie swoistej mapy drogowej: od wartości – po rozwiązania.

  Zadbanie o spójność, brak częstych zmian, stabilność. Zadbanie o otwartość, aby pozostawić możliwość regulacji na poziomie szkół i przedszkoli.

  Pozostawienie dużej ilość kompetencji dla samorządów lokalnych.

  Jasne określenie kompetencji organów oświaty.

- Przełożenie idei podmiotowości na normy dotyczące praktyki życia szkoły:

  Kluczowe jest ujęcie pełnej podmiotowości – w praktyce.

- Uspójnienie wykładni prawa oświatowego:

  Uspójnienie języka prawa, aby wyeliminować różne interpretacje prawa.

  Zadbanie, by prawo było: proste, zrozumiałe, jednoznaczne, skuteczne.

- Tworzenie prawa bez pośpiechu:

  Powoli, niespiesznie i jawnie.

  Pozwolenie, aby był to proces długofalowy.

- Budowanie zaangażowania i świadomości prawnej:

  Budowanie świadomości społecznej, do czego służy prawo i jak z niego korzystać.

  Edukowanie nauczycieli z zakresu znajomości prawa oświatowego.

  Zastanowienie się nad egzaminowaniem nauczycieli ze znajomości prawa oświatowego. (Nie zawsze prawo jest złe. Często jest nieznane lub niestosowane.)

  Dbanie o czytelność prawa. (Usłyszałam tutaj, że prawo jest skomplikowane, ono wcale nie

jest skomplikowane, tylko kiedy zwykły, normalny człowiek bierze rozporządzenie i czyta algorytmy finansowania i tam są dziwne znaczki, to natychmiast dostaje drgawek.)

- Dbanie o odpartyjnienie agend współtworzących prawo:

  Ważne, żeby edukacja stała się ponadpartyjna, żeby była stworzona koalicja dla edukacji bez osób partyjnych, oparta na szerokiej konsultacji społecznej.

- Oddanie pisania prawa osobom i agendom do tego przygotowanym i uprawnionym:

  Pozostawienie tworzenia prawa specjalistom. (Odpowiadając na pytanie jak skonstruować prawo, które zapewniłoby – to i tamto, odpowiadamy: nie konstruować. Uważamy, że ruchy społeczne powinny opracować założenia, podać argumentację i cele, dla jakich działamy, ale nie pisać samych aktów prawnych, ponieważ nie od tego jesteśmy. Najważniejsze jest czego chcemy – powinniśmy komunikować nasze potrzeby.)

Problem II.
Jak konstruować prawo, żeby wyrwać edukację z partyjnych rąk?
Kluczowe propozycje, koncepcje i rekomendacje:

- Wdrożenie partycypacji publicznej w procesie tworzenia prawa:

  Zadbanie, aby konsultacje były faktycznymi, nie pozorowanymi i żeby nie odbywały się na zasadzie „nic o nas bez nas".

  Stworzenie ponadpartyjnej koalicji dla edukacji, z szerokimi konsultacjami społecznymi i budowaniem świadomości społecznej.

  Szukanie płaszczyzn porozumienia.

  Zadbanie o szerokie konsultacje społeczne.

  Dwukierunkowa komunikacja między tkwiącymi w systemie, a decydującymi o prawie. Zaufanie do ucznia, szkoły, rodziców.

- Uspójnienie wartości i celów jako niezbędny element procesu zmiany prawa:

  Zadanie kluczowych pytań i próba znalezienia odpowiedzi. (Ważne pytania: po co ta edukacja, jaka ma być, jaki ma być model absolwenta, co jest ważne i ważni są ludzie, którzy podpiszą się pod tym. Potem będziemy to organizowali wspólnie nacisk na słowo wspólnie przez dwadzieścia, trzydzieści lat. Do tego społeczny sprawdzian, społeczny, podkreślam społeczny, społeczny nadzór – słuchamy, co mówią rodzice, co mówią nauczyciele, co mówią uczniowie.)

  Opracowanie założeń prawa oświatowego i jego celów.

  Zmiana myślenia o tym, czym jest szkoła, do czego służy.

  Dbałość o spójność prawa.

- Zwiększenie kultury politycznej oraz świadomości istnienia różnicy pomiędzy

rozumieniem polityki, jako procesem podejmowania decyzji przez grupę bądź jednostkę, a działalnością aparatu państwowego i partyjnego:

Dbanie o odróżnianie pojęcia partyjności od polityczności.

Decentralizacja, uspołecznienie i oderwanie od partii.

Transparentność roli polityków. (Nie mamy nic przeciwko temu, by w tym procesie brali udział politycy, którzy są dobrymi specjalistami. I nie da się zmienić prawa w Polsce bez podłączenia partii, bez przekonania ich do czegoś, choćby do tego, żeby ze sobą usiedli i porozmawiali a potem uchwalili.)

- Budowanie koalicji wokół edukacji, jako dobra wspólnego:

  Dbanie o świadomość, że edukacja jest dobrem wspólnym, a nie partyjnym.

  Stworzenie wspólnej platformy do dyskusji – okrągły stół dla edukacji.

  Sojusz społeczny.

  Ponadpartyjna koalicja dla edukacji.

  Utworzenie szerokiej koalicji politycznej, nie zawłaszczonej przez partie.

- Zwiększenie świadomości wzajemnych zależności pomiędzy działaniami i decyzjami indywidualnym a sferą publiczną:

  Dbanie o świadomość społeczną. (Uświadomić sobie, że wszystko, co robi nauczyciel w szkole, jak się zwraca do osób uczniowskich, jak się ubiera, jak ocenia, co robi szkoła, jakie uroczystości organizuje – jest polityczne, i tyle. Jak sobie tego nie uświadomimy, to jesteśmy bezbronni.)

- Rozwiązania prawne jako adekwatna odpowiedź na zdiagnozowane problemy i wyzwania:

  Opieranie się przy konstruowaniu prawa na diagnozowaniu potrzeb nauczycieli, uczniów i rodziców.

  Uwzględnienie problemów różnorodnych środowisk, ich misji (wizja lokalna).

- Zabezpieczenie środków finansowych na projektowane zmiany:

  Rozważenie wprowadzenia podatku na edukację. (Proponujemy podatek na edukację.

  Wydzielenie z podatku części idącej na edukację, żeby nie było manipulowania, że pan minister wyrwie na inne potrzeby budżetowe.)

- Krytyczna refleksja na temat tego, w jaki sposób jest aktualnie tworzone prawo oświatowe:

  W żadnym zapisie nie jest powiedziane, że edukacja ma być w partyjnych rękach. Wydaje się, że jest to kwestia interpretacji i pewnego ducha prawa, a nie litery prawa. Słuchajmy ekspertów, prawników i nie próbujmy interpretować na własną rękę.

Nie da się skonstruować prawa, które jest niezależne od polityki partii, bo one wygrywają wybory, one zajmują miejsce w parlamencie i tak dalej. Natomiast jeżeli chcemy coś w tej sprawie zrobić i jeżeli chcemy takiego ducha prawa mieć, to należy przekazywać maksymalnie dużo kompetencji na dół i zostawić rządowi tylko główne decyzje.

- Świadomość odpowiedzialności tworzących prawo za przebieg i skutki zmian:

  Nieuchronność odpowiedzialności za tworzone rozwiązania prawne. (Dobrze by było, żeby w przepisach pojawiła się odpowiedzialność tych, którzy je konstruują za to co się dzieje.)

  Odpowiedzialność za wykonaną pracę. (Jaka jest odpowiedzialność za „babola"?)

Problem III.
Jak zorganizować proces tworzenia prawa edukacyjnego oddolnie i partycypacyjnie oraz budować sojusznictwo wokół wspólnej sprawy pisania nowego prawa?
Kluczowe propozycje, koncepcje i rekomendacje:

- Organizowanie procesu konsultowania i współdecydowania, z uwzględnieniem wszystkich ważnych aktorów oraz poziomów edukacji:

  Stworzenie lokalnych rad edukacyjnych, które zapewnią uczestnictwo wszystkim zainteresowanym na poziomie organów prowadzących, czyli gmin i powiatów.

  Zadbanie o wpływ praktyków na tworzone prawo. (To, co najbardziej oducza tego oddolnego i partycypacyjnego podejścia, to brak wpływu. Więc my postulujemy realny wpływ praktyków na tworzenie prawa, żeby mogli w tym być uwzględniani nauczyciele, rodzice, uczniowie, edukatorzy i organy prowadzące.)

  Zaangażowanie młodzieży. To młodych ludzi przede wszystkim dotyczy system edukacji, ale wiadomym jest, że nie uczestniczą oni w takich spotkaniach jak dzisiejsze z własnej inicjatywy.

  Dyskusje, inicjatywy oddolne oraz wspólne ustalenie pomysłu na edukację. (To jest to, co trzeba zrobić, zanim zacznie się tworzyć prawo. Zatem najpierw rozmowa jaka ona ma być, co tam ma być, co jest ważne, a dopiero potem pisanie prawa.)

- Oferowanie różnorodnych form włączenia się w dyskusję:

  Branie pod uwagę różnej gotowości i możliwości ludzi w wypowiadaniu się.

  Spotkania: lokalne debaty, panele, narady obywatelskie organizowane przez gminy i powiaty.

  Otwarte dyskusje, inicjatywy oddolne.

  Stworzenie systemu ankietowego, przy pomocy aplikacji lub innych technologii, które docierają do szerokiego grona odbiorców.

- Diagnoza potrzeb i problemów:

  Szerokie zdiagnozowanie potrzeb (Nie będziemy wiedzieli, jak budować – jeśli nie zaczniemy od potrzeb. Czyli mówić o potrzebach, a nie o tym, jakie ma być prawo, bo na tym się nie znamy.)

- Informowanie:

  Pełna informacja społeczna, przekaz informacji. (Chodzi o zmianę sposobu myślenia, ale też o to, aby szeroko informować, jakie są korzyści z danej zmiany prawa. Uzasadnienie potrzeby zmiany prawa.)

  Zaangażowanie mediów jako istotny element.

- Ewaluacja procesu zmiany „w działaniu":

  Ciągłe monitorowanie – badanie skuteczności na poziomie wdrażania przepisów.

  Sprawdzanie, co działa w praktyce, zgodnie z zasadą mniej teorii, więcej praktyki.

- Świadomość potrzeby pracy nad sobą, swoimi przekonaniami i postawami:

  Rozpoczęcie zmiany jednostkowo – „od siebie". (Możemy tutaj sobie w swojej bańce opowiadać rzeczy i się tym samo-napędzać, ale nasza możliwość wpływu [chyba] jest niewielka. Tu jest praca do wykonania nad swoją postawą.)

- Wybór osób reprezentujących interesy w parlamencie:

  Zmiana decydentów politycznych. (My na to pytanie mamy prostą receptę: wziąć się w garść i wygrać wybory.)

PODSUMOWANIE DYSKUSJI STOLIKOWEJ

W toku prowadzonych refleksji i rozmów w grupach skrystalizował się pogląd, że reforma prawa oświatowego powinna odbywać się w oparciu o szerokie poparcie społeczne, które gwarantowałoby ponadpartyjne podejście do oczekiwanych zmian. Zmiany te powinny być wprowadzane po szerokich konsultacjach społecznych, w oparciu o rzetelną diagnozę potrzeb i problemów oraz naukowo opracowane założenia. Mechanizm tworzenia nowego prawa oświatowego powinien być budowany na drodze partycypacji publicznej, czyli w procesie deliberacji, w którym osoby zainteresowane oraz grupy obywatelek i obywateli, organizacje pozarządowe, administracja publiczna oraz wszystkie podmioty, których sprawa dotyczy, są zaangażowane w tworzenie polityki publicznej, zanim zapadnie decyzja polityczna.

Zdaniem rozmówców potrzebujemy zbudowania szerokiej i ponadpartyjnej koalicji skupionej wokół edukacji, jako dobra wspólnego, ale także poważnej debaty nad jej celami i kierunkiem zmian. Oddolnie współtworzone prawo oświatowe powinno uwspólniać wartości, dając równocześnie przestrzeń dla autonomii lokalnych środowisk edukacyjnych. Wytyczone kierunki przemian prawa powinny odpowiadać na wyzwania XXI wieku, zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami zarówno ekspertów/ek, kadry pedagogicznej, ale przede wszystkim uczniów i uczennic – najważniejszych aktorów i użytkowników systemu edukacji. Powinny gwarantować jego uczestnikom i uczestniczkom minimum poczucia bezpieczeństwa i stabilności kierunku przemian edukacyjnych.

Wnioski sugerują wykorzystanie w procesie partycypacyjnego tworzenia nowego prawa różnorodnych form i narzędzi (w tym cyfrowych), zarówno do angażowania społeczności, informowania i zwiększania świadomości, zbierania opinii, pomysłów i głosów, współdecydowania i współdziałania, jak i monitorowania skutków wprowadzanych zmian. Wszystko to uczestnikom i uczestniczkom procesu dałoby szansę rozumienia oraz monitorowania przemian, a także poczucie sprawstwa w ich wprowadzaniu.

Nade wszystko widać potrzebę ujednolicenia i znacznego uproszczenia prawa, a także zadbania o komunikowanie jego idei, celów, metod oraz treści, a także zakresu praw i obowiązków wszystkim beneficjentom i współtwórcom procesu edukacji.

Niezbędne do tworzenia nowego prawa jest zaangażowanie osób oraz agend specjalizujących się w jego konstruowaniu oraz zagwarantowanie odpowiednich środków na wprowadzanie zmian, zarówno na poziomie centralnym, wojewódzkim czy lokalnym.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

dr hab. Iwona Chmura-Rutkowska, prof. UAM –
Wydział Studiów Edukacyjnych UAM, Fundacja Ja, Nauczyciel'ka

dr hab. Ryszarda Cierzniewska

Beata Adamczyk-Durczewska – Fundacja Ja,Nauczyciel'ka

Maciej Durczewski – Fundacja Ja,Nauczyciel'ka

Zofia Grudzińska – Obywatele dla Edukacji

dr Joanna Szefer – Centrum Edukacyjne

SKŁAD I GRAFIKA:

Joanna Lamek – Involver Agency, Fundacja Ja, Nauczyciel'ka

DATA PUBLIKACJI:

2023

Zdjęcia wykorzystane w publikacji pochodzą z zasobów organizatorów Nadzwyczajnego Kongresu Edukacyjnego

Ja Nauczyciel'ka

Obywatele Dla Edukacji

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu